
**TY TEŻ POTRAFISZ POMÓC – PRZEDSZKOLAK RATOWNIKIEM.
EDUKACJA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM W ZAKRESIE
UDZIELANIA PIERWSZEJ POMOCY PRZEDMEDYCZNEJ****STRESZCZENIE**

W latach 2010–2012 w polskiej szkole miało miejsce ponad 140 tys. wypadków, z czego około 4,5 tys. w przedszkolach (w tym 7 wypadków śmiertelnych). Zobligowani do udzielenia pierwszej pomocy są nauczyciele pracujący w przedszkolu, jednak nie zawsze posiadają odpowiednią wiedzę oraz umiejętności. Wynika to ze słabego systemu szkolenia Polaków w zakresie pierwszej pomocy. W moim referacie chciałbym przybliżyć akcję „Ty też możesz pomóc – przedszkolak ratownikiem”, jaką prowadzi Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, a której jestem koordynatorem. W ramach tej akcji w ciągu 5 lat przeszkoliliśmy prawie 1,3 tys. dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Cały czas staramy się uaktualniać naszą wiedzę oraz dobierać metody i środki dydaktyczne, tak by nasze zajęcia były dla dzieci interesujące. W czasie szkoleń dzieci uczyły się praktycznych rzeczy, np. oceny stanu świadomości, oceny parametrów życiowych, ułożenia w pozycji bezpiecznej czy też podstaw resuscytacji krążeniowo-oddechowej, także postępowania w przypadku krwotoku.

Słowa klucze: pierwsza pomoc, przedszkolak, edukacja

**YOU CAN ALSO HELP – PRESCHOOLER AS A LIFEGUARD.
FIRST AID EDUCATION FOR CHILDREN****ABSTRACT**

Creation and development of Health Education is one of the strategic goals of the Healthy Program in years 2007-2015. Children's education in preschool and early school age in area of first aid is an especially important aspect of health-promoting action. Thanks to that kind of classes, children learn how to cope with harsh situations, how to cooperate in groups, as well as increase abilities in social contacts and sensibility for the needs of another human being. In my article, I would like to bring closer the "Preschooler paramedic" action, within which one thousand children in age of 3 to 6 was trained in first aid. During the course, kids learn about basics of physiology, become familiar with the algorithms in case of burnings, bleeding or unconsciousness.

Keywords: first aid, preschooler, education

Kształtowanie prospołecznych postaw obywatelskich jest jednym z fundamentów kreowania współczesnego społeczeństwa. Za taką właśnie postawę można uznać chęć niesienia pomocy drugiej osobie, nie tylko tej, którą znamy, która jest członkiem naszej rodziny, ale komuś zupełnie obcemu, komuś, kogo spotykamy na ulicy, w sklepie. Prawny obowiązek udzielenia pierwszej pomocy osobie potrzebującej wynika z art. 162 Kodeksu karnego, natomiast w wielu przypadkach pomoc ta ogranicza się jedynie do zawiadomienia profesjonalnych

służb ratowniczych. W bardzo wielu przypadkach (szczególnie w wypadkach drogowych) brakuje nam odwagi, wiedzy, umiejętności czy też zwykłej chęci do działania w celu ratowania ludzkiego życia. W moim referacie chciałbym przybliżyć akcję „Ty też możesz pomóc – Przedszkolak Ratownikiem”, jaką prowadzi Instytut Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, a której od 5 lat mam przyjemność być koordynatorem. W ramach tej akcji w ciągu 5 lat przeszkoliliśmy prawie 1,3 tys. dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Cały czas staramy się uaktualniać naszą wiedzę oraz dobierać metody i środki dydaktyczne, tak by nasze zajęcia były dla dzieci interesujące. W czasie szkoleń dzieci uczą się praktycznych fundamentów udzielania pierwszej pomocy. Zgodnie z modelami zaczerpniętymi z państw Europy Zachodniej oraz Północnej, propagujemy działanie dziecka w poznawaniu zasad pierwszej pomocy, a także kształtowaniu postawy prospołecznej, otwartej, gotowej do działania w sytuacjach życiowych. Rozważania wstępne pozwolę sobie zakończyć parafrazą pewnego polskiego przysłowia: „Takie będą Rzeczpospolite, jak dzieciaczków (wy)chowanie” – jeśli na tym etapie poprzez gry i zabawy „zarazimy” dziecko chęcią do działania, to w ciągu 20 lat świadomość społeczeństwa polskiego w zakresie udzielania pierwszej pomocy wzrośnie do poziomu satysfakcjonującego.

Edukacja dzieci w zakresie pierwszej pomocy, przyczyny i wybrane modele kształcenia

Na przestrzeni ostatniej dekady bezpieczeństwo i wypadkowość w polskiej szkole spadły do poziomu kilkuset tysięcy rocznie. Najbardziej narażone na urazy oraz kontuzje są dzieci uczące się w oddziałach przedszkolnych oraz w szkole podstawowej. Z danych opublikowanych przez Centrum Informacji Edukacyjnej wynika, że w latach 2010–2012 na terenie polskich szkół doszło do 140 tys. wypadków, z czego około 66 tys. miało miejsce w przedszkolach i szkołach podstawowych. W wyniku tych zdarzeń śmierć poniosło 38 dzieci, a 275 odniosło ciężkie obrażenia wymagające interwencji zespołów ratownictwa medycznego (CIE 12 III 2014). Za udzielenie pierwszej pomocy w przypadku urazu dziecka odpowiada nauczyciel, pod którego opieką znajduje się w danym momencie uczeń – jeśli sytuacja ta ma miejsce w czasie przerwy, to odpowiedzialność za udzielenie pomocy ponosi nauczyciel pełniący dyżur na korytarzu. Wiedzę niezbędną do udzielenia pomocy nabywał on w czasie studiów, następnie utrwalił na kursach BHP oraz szkoleniach podnoszących kwalifikacje z pierwszej pomocy. Jednak w wielu przypadkach wiedza ta jest „abstrakcyjna”, oparta na suchej teorii, często z nieaktualnymi algorytmami postępowania ratowniczego. By podnieść poziom świadomości społeczeństwa w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, wprowadzono szereg rozporządzeń oraz ustaw mających na celu znormalizowanie przepisów prawnych. Obowiązkową edukację z zakresu ratownictwa wprowadzono już z Ustawą o systemie oświaty (Dz.U.91.95.425), natomiast wraz z Ustawą o Państwowym Ratownictwie Medycznym (Dz.U.06.191.1410) obowiązek ten został poszerzony o każdy z typów szkół (od przedszkoli po etap szkoły ponadgimnazjalnej). Zgodnie z wymogami tej ustawy, ratownictwu przedmedycznemu miało się od teraz poświęcić więcej uwagi, np. zwiększając liczbę godzin czy podnosząc kwalifikacje nauczycieli prowadzących zajęcia, poprzez kierowanie ich na obowiązkowe kursy doszkalające, kończące się egzaminem. Jednak w praktyce formalny

obowiązek nauczania pierwszej pomocy w Polsce realizowany jest tylko na III i IV etapie edukacyjnym – czyli na etapie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej. W obu przypadkach zajęcia te są wkomponowane jako jeden z działów przedmiotu Edukacja dla bezpieczeństwa, a liczba godzin łącznie poświęcona temu tematowi na obydwóch etapach oscyluje około 30 godzin lekcyjnych. W przypadku młodszych grup wiekowych nie ma ujednoczonych przepisów w zakresie nauczania pierwszej pomocy, jak również nie ma sformalizowanych wymogów, jakie treści powinny być poruszane, kto powinien prowadzić te zajęcia oraz – co chyba najważniejsze – jakimi metodami i technikami w czasie swej pracy posługiwać się winien prowadzący. Tak więc na etapie przedszkolnym zajęcia z pierwszej pomocy odbywają się najczęściej jedynie w formie jednorazowych pokazów (np. gdy rodzic jednego z dzieci jest związany z medycyną). Lepiej prezentuje się natomiast sytuacja na poziomie klas I–III, gdzie do wielu szkół trafił program „Ratujemy i uczymy się ratować” prowadzony przez Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy, w ramach którego przeszkoleni wolontariusze szkolą dzieci oraz nauczycieli w zakresie resuscytacji krążeniowo-oddechowej. W czasie realizacji tego programu przeszkoleni nauczyciele otrzymują od WOŚP podręcznik do nauki pierwszej pomocy oraz podstawowe małe fantomy, na których mogą szkolić swoich uczniów z podstawowych umiejętności ratowniczych (WOŚP 2014). Najbardziej „zaniedbanym” okresem pod kątem edukacji z pierwszej pomocy jest okres między IV a VI klasą szkoły podstawowej. Zajęcia, a raczej spotkania z ratownikami, przyjmują w tym przypadku bardzo często charakter czysto pokazowy. Na początku uczniowie muszą wysłuchać prelekcji połączonej z prezentacją multimedialną, a następnie oglądają pokazy resuscytacji prowadzone przez zawodowców, dopiero po tym czasie jest godzina przeznaczona na zajęcia praktyczne dzieci, które są już znudzone i zmęczone wcześniejszymi „atrakcjami”. Jest to jeden z kilku sposobów na odbycie szkolenia z pierwszej pomocy dla dzieci, dzięki któremu szkoła może się ubiegać o certyfikat „Bezpieczna Szkoła”. Nikt nie weryfikuje wiedzy tych uczniów, a informacja o odbyciu się szkolenia zostaje potwierdzona pieczętką organizatora szkolenia. Ogromną rolę w edukacji dzieci i młodzieży odgrywają happeningi, na których bardzo często znajdują się punkty pierwszej pomocy, lub organizacje promujące pierwszą pomoc (np. Grupy Ratownictwa PCK, Maltańska Służba Medyczna) czy też organizacje działające lokalnie jak np. myślenicka Szkoła Młodych Ratowników, promująca akcję „Serce na Start”, wzorowaną na pomysłach British Hearth Foundation. Proces nauczania dzieci z pierwszej pomocy jest obecny prawie we wszystkich państwach Unii Europejskiej, jednak zajęcia w poszczególnych krajach różnią się zakresem tematycznym, metodami oraz technikami prowadzenia. W zdecydowanej większości krajów funkcjonuje model kursów – organizacja lub firma szkoląca przeprowadza w danej szkole lub przedszkolu kurs, który jest powtarzany na późniejszych etapach edukacyjnych. Jednymi z prekursorów kształcenia dzieci z ratownictwa przedmedycznego w Europie byli Austriacy, którzy prowadzili zajęcia na podstawie specjalnego podręcznika dla dzieci pt. *Mały ratowniczek* (na bazie tego podręcznika w Polsce swoje zajęcia prowadził Marian Steblecki, który również jest autorem polskiego podręcznika o takim samym tytule. Do najciekawszych akcji prowadzonych w Europie należą wspomniana wyżej Hearthstart, która rozpoczęła się w 2005 r., a jej głównym celem było nauczenie dzieci od 10. roku życia podstaw resuscytacji krążeniowo-oddechowej, sformułowanych na podstawie wytycznych Europejskiej Rady Resuscytacji z wykorzystaniem „łańcucha przeżycia” (Ziarko 2013, 171). W swojej pracy badawczej dalej zagłębił się norweski lekarz George Boll, który przedstawił nowoczesną metodę kształcenia z wykorzystaniem reguły „pięciu palców” tzw. Five Fingers Rules. W ramach jej zastosowania każdy palec dłoni oznacza kolejną czynność,

którą powinno wykonać dziecko np. *look at him* – spójrz na niego, *talk to him* – mów do niego, *touch him* – dotknij go, *call* – zadzwoń, *give comfort and stay with him* – pozostań z poszkodowanym i zapewnij mu komfort (Ziarko 2013, 172–173). Program pilotażowy stosowany przez norweskiego naukowca był przeznaczony dla dzieci w wieku 5–6 lat. Najwięcej obaw wzbudzało ryzyko nadużywania wiedzy przez dziecko, głównie obawiano się by dziecko nie dzwoniło po zespoły ratownictwa bez uzasadnionej podstawy, jednak jak pokazały wyniki badań, taka sytuacja nie miała miejsca. Edukacja zdrowotna, edukacja z udzielania pierwszej pomocy rozpoczęta na tak wczesnym etapie przynosi efekty w postaci wysokiej wiedzy społeczeństwa w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Z danych przedstawionych w raporcie *First aid for safer future. Focus on Europe* w 2010 r. na pierwszym miejscu w Europie plasują się Norwegowie – wiedzę z ratownictwa przedmedycznego posiada 95% społeczeństwa, natomiast Austria i Niemcy znajdują się tuż za nimi, gdzie taką wiedzę wykazuje się 80% społeczeństwa (IFRC 2009). Dla porównania w Polsce taką wiedzę ma około 20% społeczeństwa, należy jednak zaznaczyć, że ostatnie badania w tym zakresie w naszym kraju były prowadzone ponad 10 lat temu.

Edukacja zdrowotna, rozwój poznawczy dziecka w zakresie społecznym, oraz umiejętności radzenia sobie w sytuacjach atypowych, są bardzo ważnymi elementami kształcenia na każdym poziomie edukacji, dlatego zwraca się szczególną uwagę, by rozpocząć ten proces jak najwcześniej. W książce *ABC... Program wychowania przedszkolnego XXI w.* czytamy: „dziecko powinno uczyć się oceniać okoliczności i elementy niebezpieczeństwa”, a także „uczyć się, jak unikać niebezpiecznych sytuacji lub jak z nich wybrnąć” (Łada-Grodzicka 2000, 30–31). Tak więc, ucząc dzieci już od najmłodszych lat umiejętności zachowania się w sytuacji niebezpiecznej lub wymagającej interwencji kogoś z dorosłych, możemy liczyć na satysfakcjonujące nas efekty końcowe. Kształtując i ucząc najmłodszych, musimy pamiętać, że dzieci w tym wieku cechuje ogromna ciekawość poznawcza, a także nie są jeszcze „przeziąknięte” stereotypami jak osoby dorosłe, więc nie mają oporu np. w udzieleniu komuś pierwszej pomocy, czy też zadaniu pytania „czy coś się Panu stało?”. Założenia edukacji zdrowotnej są zgodne ze strategią Narodowego Programu Zdrowia na lata 2005–2015, gdzie jednym z celów jest „wkomponowanie edukacji w różne aspekty życia społecznego” (Szybka 2009, 26) – ma pełnić ona w ten sposób masową rolę promocji zdrowia w społeczeństwie.

Geneza i przebieg akcji – „Ty też potrafisz pomóc – Przedszkolak Ratownikiem”

W naszym programie akcji „Przedszkolak Ratownikiem” korzystaliśmy z doświadczeń i wyników badań europejskich, jednak fundamentem, na którym budowaliśmy bazę dydaktyczną naszej akcji, były wyniki eksperymentu przeprowadzonego przez Pelagię Szybką z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Eksperyment był przeprowadzony w krakowskich przedszkolach wśród dzieci sześciolletnich, które w ramach zajęć przechodziły kurs pierwszej pomocy. Podczas spotkań z dziećmi autorka projektu poruszała zagadnienia związane z właściwą oceną sytuacji, wezwaniem fachowej pomocy, powiadomieniem dorosłych, a także uczyła postępowania w przypadku zranienia (krwotok, krwawienie), oparzeń oraz zachowania się w sytuacji, gdy poszkodowany jest nieprzytomny. By osiągnąć założo-

ne cele oraz sprawdzić hipotezy badawcze, prowadząca eksperyment opracowała/dostosowała algorytmy postępowania ratowniczego do wieku oraz wiedzy szkolonej grupy (Szybka 2009). Dzięki algorytmicznemu/schematycznemu rozrysowaniu czynności, połączonemu z metodami nauczania opartymi na zabawie, rysunkach, dziecko może opanować swoje umiejętności w szybszy i bardziej przystępny dla niego sposób. Dodatkowym argumentem przemawiającym za nauką schematów działania jest fakt, że czynności powtórzone wielokrotnie, zapamiętane w taki właśnie sposób, są dużo łatwiej „odtworzone”, wykonywane w prawdziwym, realnym działaniu, kiedy jesteśmy zestresowani. Podstawowy algorytm, na bazie którego tworzone były algorytmy szczegółowego postępowania, wyglądał następująco: „1. Diagnoza sytuacji. 2. Działanie ratownicze – pierwsza pomoc. 3. Powiadomienie dorosłych. 4. Oczekiwanie przy poszkodowanym na pomoc.” (Szybka 2009, 85). Taki schemat postępowania można przyjąć prawie w każdym działaniu ratowniczym, zarówno w przypadku dzieci, jak również dorosłych (z uwzględnieniem jednak różnic w postaci oczekiwania na wykwalifikowane służby ratownicze). Do diagnozy sytuacji należy zaliczyć ocenę bezpieczeństwa własnego, poszkodowanego, stan jego świadomości oraz parametry życiowe (np. oddech). W zakres działania ratowniczego zaliczamy postępowanie w zależności od sytuacji, z jaką mamy do czynienia (czy jest to omdlenie, czy krwotok) i wdrożenie odpowiednich algorytmów postępowania włącznie z powiadomieniem odpowiednich służb ratunkowych (co można też już podłączyć pod 3 etap, czyli powiadomienie dorosłych). Jednak w tym przypadku chodzi o wykonanie przez dziecko krzyku „Pomocy” lub innego, który spowodować powinien reakcję osób dorosłych będących w pobliżu. Mając możliwość konsultacji z dr Szybką, postanowiliśmy rozpocząć akcję „Ty też potrafisz pomóc – Przedszkolak Ratownikiem”.

Początki tej akcji sięgają 2009 r., kiedy to przy ówczesnej Katedrze Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej (obecnie Instytucie Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej), powstało Studenckie Koło Naukowe Edukacji dla Bezpieczeństwa. Jednym ze sztandarowych punktów działalności Koła były akcje promujące edukację zdrowotną z dużym naciskiem na zajęcia z pierwszej pomocy. Zdecydowano się na ten krok, ponieważ w składzie młodych pedagogów byli także ratownicy medyczni oraz ratownicy i instruktorzy pierwszej pomocy, którzy posiadali stosowne kwalifikacje w tym zakresie (była to też dla nich szansa nabycia nowego doświadczenia, ponieważ kursy dla dzieci metodycznie odbiegają od kursów dla dorosłych). Pierwsza akcja odbyła się w Samorządowym Przedszkolu nr 122 w Krakowie, gdzie w tym czasie staż odbywała członkini koła – studentka V roku pedagogiki z wychowaniem obronnym i wychowaniem fizycznym Ewelina Biel. I edycja akcji zakładała, że w czasie 3 spotkań dzieci w wieku 4–6 lat, zapoznają się z pracą ratownika medycznego, nauczą się numerów alarmowych oraz zakresu treści, które należy przekazać dyspozytorowi pogotowia ratunkowego, natomiast w czasie ostatnich zajęć dzieci zapoznają się z podstawami postępowania z poszkodowanym nieprzytomnym oddychającym (por. Biel, Szumiec 2009). Głównym celem akcji było zachęcenie dzieci do pokonania lęku, obawy przed udzieleniem pomocy, dzięki czemu kształtuje się prawidłową postawę społeczną. Ewelina Biel i Magdalena Szumiec podsumowując pierwszą edycję akcji piszą: „że przygotowując najmłodszych do udzielania pierwszej pomocy, mamy szansę wychować odpowiedzialnego i wrażliwego człowieka, dla którego życie będzie posiadało wartość nadrzędną” (Biel, Szumiec 2009). Zgodnie z ideą płynącą z naszej działalności, czyli uczenia szacunku do drugiego człowieka oraz życia, postanowiliśmy poszerzyć naszą działalność o szkoły podstawowe. Do początku roku akademickiego 2013/2014 nasza akcja ograniczała się tylko do przedszkoli – na tym poziomie minikursy przeszło około 400 dzieci z krakowskich przedszkoli. Natomiast od tego

roku postanowiliśmy organizować kursy dla dzieci z klasy I–VI szkoły podstawowej – dzięki czemu łącznie przeszkolonych zostało około 900 dzieci ze szkół podstawowych, przedszkoli w Krakowie i okolic, co łącznie na 5 lat akcji daje 1,3 tys. dzieci w różnym wieku. W ramach naszej akcji realizowane są trzy rodzaje szkoleń różniących się treścią, metodami i technikami prowadzenia zajęć. Nasze zajęcia staramy się prowadzić metodą krok po kroku. Dopiero gdy dzieci opanują zakres wiedzy niezbędny do dalszych zajęć podnosimy zakres szkolenia. W tym celu na każdą grupę 20-osobową przypada około 4–5 instruktorów oraz główny ratownik koordynator. Tym sposobem każdy szkoli małą grupkę 4–6 osób, dzięki czemu może wyłapać wszystkie błędy i wytłumaczyć je na początkowym stadium, tak by później nie były powielane. Instruktorzy to studenci należący do Koła Naukowego Edukacji dla Bezpieczeństwa, którzy w toku swoich studiów nabywają uprawnienia do nauczania pierwszej pomocy w szkołach zgodnie z Ustawą o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Angażując się w akcję nabywają oni doświadczenie, które później będą mogli wykorzystać w swojej pracy zawodowej. Charakteryzując pokrótce, nasze szkolenia wyglądają następująco: dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat, składają się z cyklu czterech spotkań po około 30 minut, w czasie których dzieci poznają podstawowe zasady bezpieczeństwa oraz oceny sytuacji, ale w tym przypadku największy nacisk kładziemy na znajomość numerów alarmowych, posiadanie informacji o miejscu swojego zamieszkania oraz umiejętności przedstawienia zdarzenia w sposób najprostszy. Na zajęciach dzieci uczą się oceny parametrów życiowych (podstawy fizjologii oddychania), wołania o pomoc, wezwania pogotowia oraz ułożenia poszkodowanych w pozycji bezpiecznej, a także zachowania w najczęstszych przypadkach urazowych takich jak krwawienie z nosa, skaleczenia, oraz oparzenia (cztero-, pięcioletki). Metody, to nauka przez zabawę, np. dzieci dmuchają sobie w uszko i opisują co czują, bawią się w Indian i śpiewają piosenki, uczą się oceniać oddech poszkodowanego. Zdecydowaną największą przyjemnością sprawia im możliwość „połaskotania” instruktorów czy prowadzącego całą akcję ratownika. W następnej grupie wiekowej czyli wśród sześciolatek oraz dzieci klas I–III, realizujemy te same zajęcia co w przedszkolach, ale poszerzone o podstawy RKO, czyli resuscytacji krążeniowo-oddechowej, staramy się, by prócz łatwości przekazu tak wielu informacji zajęcia były atrakcyjne i nie powodowały znudzenia. W tym celu np. wykorzystujemy fragmenty z bajek, gdzie udzielana jest pierwsza pomoc oraz nadal „bawimy” się z muzyką wykorzystując np. utwór *Macarena* w celu opanowania prawidłowego tempa uciśnięć klatki piersiowej fantoma. W tej grupie jak i ostatniej czas zajęć wynosi 45 minut, a kurs składa się z 5 spotkań. Ostatnia grupa ma najbardziej rozbudowany zakres, zarówno tematyczny, jak i metodyczny, ponieważ realizujemy wszystkie wcześniejsze etapy i dodajemy takie zagadnienia, jak pierwsza pomoc w przypadku zakrztuszenia (zadławienia), oraz trudniejsze rodzaje ran. W tym celu wykorzystujemy zestawy do pozoracji oraz staramy się sięgać po metody aktywizacji grupy, ucząc pracy zespołowej (pierwsze próby współpracy są już podjęte u dzieci cztero-, pięcioletnich). Staramy się to osiągnąć poprzez przypisanie ról dzieciom w naszych małych podgrupach; jedno dziecko udaje poszkodowanego, drugie wzywa pogotowie, trzecie np. stara się pełnić rolę dyspozytora odbierającego zgłoszenie (wraz z nadzorującym go instruktorem – jest to sposób na utrwalenie sobie wiadomości), a pozostałe dzieci mają za zadanie obserwować czy ratownik wykonuje prawidłowo ćwiczenie i w przypadku, gdy się pomyli lub zapomni, to oni służą podpowiedzią. Podkreślić w tym miejscu należy, że szkoły i przedszkola, w których prowadzone są takie zajęcia, nie ponoszą żadnych kosztów tej akcji, jedyne co muszą zapewnić, to odpowiednie warunki do przeprowadzenia zajęć w postaci sali, koców

oraz ewentualnie sprzętu multimedialnego (w szkołach, które posiadają fantomy, staramy się je również wykorzystać).

Podsumowanie

W czasie pięcioletniej przygody z akcją Przedszkolak Ratownikiem udało się nam wypracować techniki i metody, dzięki którym te zajęcia stanowią nie tylko rozrywkę, ale też źródło wiedzy. Dzieci prócz wiedzy, umiejętności dostają pamiątkowe dyplomy ukończenia kursu pierwszej pomocy, co stanowi dla nich zachętę do dalszej i cięższej pracy. W dalszym ciągu staramy się „podpatrzeć” coś nowego, co można by było wprowadzić w cykl szkoleniowy. W nadchodzącym roku akademickim 2014/2015 do udziału w naszej akcji zgłosiły się już trzy szkoły podstawowe oraz jedno przedszkole, gdzie według wstępnych obliczeń przeszkolimy kolejnych 600 dzieci. Akcje promujące pierwszą pomoc, zdrowy tryb życia czy postawy proekologiczne prowadzone dla dzieci w wieku przedszkolnym powinny być realizowane nie tylko w dużych ośrodkach miejskich, ale także w małych miasteczkach i wsiach, ponieważ zwiększanie świadomości powoduje wzrost poczucia bezpieczeństwa obywateli, a postawy prospołeczne należy kształtować od najmłodszych lat. Powinniśmy dążyć do stworzenia jednego wspólnego modelu edukacji z pierwszej pomocy a edukacja na etapie przedszkolnym i wczesnoszkolnym powinna stanowić fundament, punkt wyjścia do dalszego zwiększania wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie ratownictwa.

BIBLIOGRAFIA

- Biel E., Szumiec M. 2009, *Geneza i działalność Studenckiego Koła Naukowego Katedry Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie*, „Konspekt”, nr 3–4, www.up.krakow.pl/konspekt/33/index.php?i=012 (dostęp: 11.05.2014).
- First aid for safer future. Focus on Europe*; IFRC, September 2009.
- Łada-Grodzicka A, Belczewska E., Herde M., Kwiatkowska-Klarzak E., Wasilewska J., 2000, *ABC... Program wychowania przedszkolnego XXI wieku*, WSiP, Warszawa.
- Szybka P. 2009, *Edukacja dzieci w wieku przedszkolnym w zakresie pierwszej pomocy przedmedycznej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków.
- Ziarko A. 2013, *Nauczanie pierwszej pomocy w Europie*, „Annales Universitatis Paedagogical Cracoviensis. Studia de Securitate et Educatione Civili” III, red. T.J. Biedroń, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków, s. 167–175.
- Kodeks postępowania karnego, Wydawnictwa Szkolne PWN, Warszawa 2011.
- Wypadki w szkołach i placówkach oświatowych w roku szkolnym 2010/2011, www.cie.men.gov.pl (dostęp: 12.03.2014).
- Wypadki w szkołach i placówkach oświatowych w roku szkolnym 2011/2012, www.cie.men.gov.pl (dostęp: 12.03.2014).
- Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dn. 8 września 2006 r. (Dz.U.06.191.1410).
- Ustawa o Systemie Oświaty z dn. 7 września 1991 r. (Dz.U.91.95.425 z późn. zm.). www.wosp.org.pl (dostęp: 13.05.2014).